

Józef MAKÓLSKI

Rodzina *Carabidae* w zbiorze Wojciecha Mączyńskiego
(*Coleoptera*)

Семейство *Carabidae* в коллекции Войцеха Мончинского
(*Coleoptera*)

The family *Carabidae* in Wojciech Mączyński's collection
(*Coleoptera*)

W roku 1938 Śląskie Muzeum Przyrodnicze w Katowicach zwróciło się do mnie z propozycją naukowego opracowania materiałów chrząszczy z rodziny *Carabidae* znajdujących się w zbiorze zmarłego w roku 1911 Wojciecha MĄCZYŃSKIEGO. Propozycję tą przyjąłem i odnośną pracę wykonałem w roku 1939. Nadesłanych mi wówczas do Warszawy materiałów nie zdążyłem, niestety, zwrócić przed wybuchem wojny i zaraz na jej początku uległy one spaleniowi wraz z całym moim zbiorem. Szczęśliwie jednak ocalały moje notatki i dokładnie sporządzony w maszynopisie wykaz inwentaryzacyjny, znajdujący się w moim posiadaniu, który jest obecnie jedynym dokumentem dotyczącym rodziny *Carabidae* w zbiorze MĄCZYŃSKIEGO.

Ta okoliczność, jak również i fakt, że zbiór MĄCZYŃSKIEGO, pochodzący w dużej części z okolic Warszawy, własnoręcznie przez niego gromadzony i w przeważającej części prawidłowo i bardzo dokładnie etykietowany, posiada wartość naukową i ze względu na swą wielkość daje dość dobry obraz fauny chrząszczy z tej rodziny z okolic Warszawy sprzed 50 — 60 lat, uważam za celowe opublikowanie wyników mej pracy, opartych na wspomnianych wyżej notatkach i wykazie.

MACZYŃSKI zbierał w latach 1884—1910. Jakkolwiek na ten cel poświęcał tylko czas wolny od pracy w innym zawodzie, i w ówczesnych trudnych czasach nie mógł liczyć na jakąkolwiek pomoc, czy to materialną, czy też moralną, z powodu braku polskich instytucji naukowych, dzięki wyjątkowej pracowitości i zamięlowaniu zebrał bardzo duży materiał i zestawiał piękny zbiór chrząszczy polskich, przeważnie z okolic Warszawy. Zbiór ten po śmierci MACZYŃSKIEGO, wystawiony na Pierwszej Krajowej Wystawie Entomologicznej, urządzonej w roku 1913 przez ówczesne Towarzystwo Miłośników Przyrody w gmachu ratusza warszawskiego, wzbudzał ogólne zainteresowanie i podziw.

Po śmierci MACZYŃSKIEGO zbiór przeszedł w nicfachowe ręce wdowy po zmarłym, która wysoko ceniąc dzieło swego męża pragnęła umieścić je w muzeum warszawskim. Niestety, międzywojenne, trudne dla nauki polskiej warunki na to nie pozwoliły. Dopiero w roku 1929 zbiór MACZYŃSKIEGO za bardzo skromny ekwiwalent pieniężny przejęło powstałe w tym czasie Śląskie Muzeum Przyrodnicze w Katowicach, które nie tylko zaopiekowało się nim, ale zwróciło się do szeregu specjalistów o opracowanie poszczególnych rodzin. Rezultatem tego było opracowanie rodziny ryjkowców (*Curculionidae*) przez prof. dra St. SMRECZYŃSKIEGO jun.¹⁾ i kózek (*Cerambycidae*) przez inż. St. STOBIECKIEGO²⁾ oraz rodziny biegaczowatych (*Carabidae*) przez autora.

Obecnie szereg entomologów zgrupowanych w Państwowym Muzeum Zoologicznym zamierza opracować dalsze rodziny tego zbioru, a w pierwszym rzędzie rodziny: *Dermestidae*, *Coccinellidae*, *Dytiscidae*, *Chrysomelidae*, *Elateridae* i *Scarabaeidae*. Pewną przeszkodą w zrealizowaniu tego projektu jest fakt, że zbiór MACZYŃSKIEGO po wojnie znalazł się w Muzeum Górnośląskim

¹⁾ SMRECZYŃSKI Stanisław. Zbiór ryjkowców ś. p. Wojciecha MACZYŃSKIEGO. Spraw. Kom. Fizjogr., Kraków, **65**, 1931, pp. 1—24.

²⁾ STOBIECKI Stefan. Chrząszcze (*Coleoptera*) ś. p. Wojciecha MACZYŃSKIEGO w zbiorach entomologicznych Śląskiego Muzeum Przyrodniczego w Katowicach. Kózki (*Cerambycidae*). Spraw. Kom. Fizjogr., Kraków, **70**, 1939, pp. 263—268.

w Bytomiu. Wydaje się słusznym, aby zbiór ten, zgromadzony przez warszawianina i z terenów bezpośrednio przylegających do stolicy, względnie leżących w obrębie jej granic, powrócił do Warszawy. Byłoby to zgodne z intencją twórcy tego zbioru i ułatwiłoby w dużej mierze jego dalsze opracowanie i wykorzystanie do celów naukowych.

Zbiór MĄCZYŃSKIEGO obejmuje kilkadziesiąt tysięcy okazów, z czego na rodzinę *Carabidae* przypadało około 4200 okazów, reprezentujących 69 rodzajów i 386 gatunków.

Jak to już zaznaczyłem wyżej, MĄCZYŃSKI zbierał tylko w okolicach Warszawy; stosunkowo nieliczne okazy pochodzące z innych dzielnic Polski otrzymał od współczesnych mu entomologów jak L. HILDT, J. HORNZIEL, L. ENGLERT, E. SZLEZYGIER, H. LGOCKI, A. KRECZMER, M. ŁOMNICKI, F. FEJFER, M. RYBIŃSKI, F. OSTERLOFF, St. GOCŁOWSKI i innych. Okazy te w przeważającej części były etykietowane niedokładnie lub też nie posiadały zupełnie etykietek i jako takie, nie przedstawiały większej wartości. Natomiast materiały zebrane własnoręcznie przez MĄCZYŃSKIEGO w okolicach Warszawy, były prawie wszystkie zaopatrzone w dokładną datę i miejsce znalezienia, a niektóre z nich nawet w pewne szczegóły ekologiczne.

Fauna biegaczowatych okolic Warszawy reprezentowana była w zbiorze MĄCZYŃSKIEGO przez 227 gatunków należących do 54 rodzajów. Stanowi to około 80% gatunków znanych obecnie z tego terenu.

Porównyując materiały MĄCZYŃSKIEGO z obecnym stanem fauny *Carabidae* okolic Warszawy nie można nie zauważyć pewnych charakterystycznych różnic, a mianowicie:

1. Brak we współczesnej faunie wielu elementów południowych i górskich, a nawet wysokogórskich, reprezentowanych w materiałach MĄCZYŃSKIEGO. Należą tu takie gatunki jak *Asaphidion caraboides* SCHRANK, *Bembidion laticolle* DUFT., *Trechus rubens* F., *Trechus striatulus* PUTZ., *Trechus pulchellus* PUTZ., *Harpalus azureus* F., *Abax ater* VILL., *Abax ovalis* DUFT., *Molops piceus* PANZ. i inne. Można to tłumaczyć przeprowadzoną

w międzyczasie regulacją Wisły w górnym jej biegu, co spowodowało znaczne zmniejszenie rozmiarów wiosennych wylewów tej rzeki, przez zatrzymanie w specjalnych sztucznych jeziorach wód górskich znoszących przedtem te gatunki z południa na niż polski. Za tym twierdzeniem przemawia również fakt, że prawie wszystkie okazy należące do wyżej wymienionych gatunków były zbierane przez MĄCZYŃSKIEGO nad Wisłą, względnie w niedalekiej od niej odległości.

2. Brak w faunie współczesnej okolic Warszawy niektórych elementów fauny leśnej, zwłaszcza gatunków właściwych lasom pierwotnym względnie półdzikim, występujących za czasów MĄCZYŃSKIEGO i reprezentowanych we wszystkich zbiorach ówczesnych. Należy zaliczyć tu takie gatunki jak *Carabus intricatus* L., *Tachyta nana* GYLL., *Pterostichus aetiops* PANZ. i inne. Tłumaczy się to zniszczeniem w międzyczasie dużych lasów w okolicach Warszawy, szczególnie po prawej stronie Wisły oraz postępowaniem kultury leśnej, wyrażającej się między innymi w usuwaniu posuszu i drzew chorych względnie zwalonych, pod odstającą korą których gatunki te najchętniej przebywają.

3. Brak lub też rzadkość niektórych elementów fauny terenów otwartych, występujących liczniej w drugiej połowie zeszłego wieku, jak np. *Carabus convexus* F., znaleziony pod Warszawą ostatni raz przed zgorą 60-ciu laty, *Diachromus germanus* L. niegdyś liczny, obecnie bardzo rzadki, *Amara cursitans* ZIMM., *Pterostichus macer* MRSH., *Pterostichus punctulatus* SCHALL., *Agonum longiventris* MANNH., *Metabletus obscuroguttatus* DUFT., *Dromius linearis* OLIV. i inne. Tłumaczy to można postępowaniem kultury rolnej, kasowaniem nieużytków, jak bagna, torfowiska, wydmy i inne, oraz intensywnym stosowaniem nawozów sztucznych. Ten ostatni zwłaszcza czynnik wpływa wyraźnie na zubożenie fauny terrikolnej, co zresztą już wcześniej stwierdzono za granicą.

Wraz ze znikaniem z terenu warszawskiego niektórych gatunków można na tle materiałów MĄCZYŃSKIEGO stwierdzić zjawisko odwrotne — pojawienie się gatunków przedtem nieznanych. Imigracja taka jest zjawiskiem stałym, odbywa się jednak bardzo

powoli i nie zawsze jest dostrzegalna bez porównania ze starymi zbiorami. Jako przykład migracji ze wschodu można podać wschodnio-azjatycki gatunek *Amara majuscula* CHAUD., który w roku 1928 po raz pierwszy został spostrzeżony przez autora w okolicach Warszawy, a następnie rozprzestrzenił się po całym kraju. Trudno przypuścić, aby tak wytrawny zbieracz jak MĄCZYŃSKI mógł nie zauważyć tego stosunkowo dużego chrząszcza. Potwierdza to zresztą brak okazów dowodowych nie tylko u MĄCZYŃSKIEGO, ale i w innych starych zbiorach Warszawy i Krakowa. Również przemawia za tym fakt niestwierdzenia dotąd tego gatunku na terenie Niemiec oraz wykrycie go dopiero w ostatnich latach w Czechosłowacji i Szwecji. Również i w tych krajach nie znaleziono tego gatunku w starych zbiorach. Do tej kategorii przybyszów ze wschodu należy również *Dromius laeviceps* MOTSCH., który pojawił się w Polsce w okresie międzywojennym, szeroko się rozprzestrzenił, jednak nie przekroczył jeszcze jej zachodnich granic.

Z południa przybyły do nas *Bembidion latiplaga* CHAUD. i *Acupalpus maculatus* SCHAUM. Ten ostatni gatunek pojawił się w okolicach Warszawy dopiero w ostatnich latach, występuje on już licznie na terenach podmiejskich cegielni w dolach po wybranej glinie, gdzie ma, jako gatunek południowy, bardziej sprzyjające do rozwoju warunki mikroklimatyczne.

Z zachodu posuwają się w kierunku wschodnim *Calathus piceus* MRSH. oraz *Carabus auratus* L. Ten ostatni, według obserwacji niemieckich badaczy, przekroczył Odrę w jej dolnym biegu w okolicach Szczecina w roku 1942 i przesuwa się szybko w kierunku wschodnim. W ostatnich latach, jak to zakomunikował mi mgr Franciszek BŁAŻEJEWSKI, asystent Zakładu Zoologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, pojawił się on już licznie w okolicach Torunia. Do tej kategorii przybyszów należy również atlantycko-śródziemnomorski gatunek *Dromius quadrisignatus* DEJ. stwierdzony po raz pierwszy w Polsce w roku 1938 przez dr E. MAZURĄ w okolicach Lanckorony w powiecie Wadowickim, a już w roku 1951 znaleziony przez mgr. Ryszarda

BIELAWSKIEGO, pracownika Państwowego Muzeum Zoologicznego, po prawej stronie Wisły w okolicach Siedlec.

Wreszcie z północy mamy też przybysza, nieznanego jeszcze u nas za czasów MACZYŃSKIEGO. Jest to *Dromius quadraticollis* MORAWITZ. Gatunek ten, opisany w roku 1862 przez A. MORAWITZ'a z okolic Leningradu, a następnie w roku 1898 powtórnie z okolic Królewca przez VORBRINGER'a pod nazwą *Dromius cordicollis*, opanował już prawie całą Polskę i posuwa się dalej w kierunku zachodnim i południowym. Do elementów pochodzenia północnego należy prawdopodobnie zaliczyć również i opisany przeze mnie w roku 1928 gatunek *Amara roubali*¹⁾, występujący u nas na gołych wydmach piaszczystych pochodzenia lodowcowego.

Uwagi dotyczące niektórych gatunków w zbiorze MACZYŃSKIEGO podane są w odpowiednich miejscach poniższego wykazu. Obejmuje on wszystkie gatunki stwierdzone w tym zbiorze z wyjątkiem tych, których pochodzenia z powodu braku etykiet nie można było ustalić. Przy każdym stanowisku podana jest dokładna data znalezienia, nie wyłączając roku, który niesłusznie przez niektórych faunistów zostaje pomijany; brak bowiem określenia roku znalezienia uniemożliwia następnym badaczom wyciąganie wniosków odnośnie zmienności fauny w czasie, wywołanej najrozmaitszymi czynnikami.

Oddając niniejszą skromną pracę do użytku naszych badaczy krajowej fauny chrząszczy, pragnę jednocześnie uczcić tym pamięć cichego pracownika nauki, który z powodu ówczesnych trudnych warunków, a następnie przedwczesnej tragicznej śmierci, nie mógł dokończyć rozpoczętego dzieła, prowadzonego przez szereg lat z wielkim wysiłkiem i poświęceniem. MACZYŃSKI nie doczekał się nawet w ówczesnej literaturze przyrodniczej żadnego pośmiertnego wspomnienia, które mu się słusznie należało.

1) MAKÓLSKI Józef. *Amara Roubali* sp. nov., wraz z przeglądem środkowo-europejskich gatunków podrodzaju *Celia* ZIMM. Pol. Pismo Ent. Lwów, 7, 1928, pp. 280—296.

Podany niżej wykaz gatunków zbioru MĄCZYŃSKIEGO sporządzony został według katalogu WINKLER'a¹), z wyjątkiem podrodziny *Trechinae*, którą opracowano według monografii JEANNEL'a²).

WYKAZ GATUNKÓW

Cychrus caraboides v. *pygmaeus* CHD. Zakopane, 8 VII; Rytro, pow. Nowy Sącz, 22 VI 1902.

Cychrus caraboides ssp. *rostratus* L. Gąsocin, pow. Ciechanów, 22 IV 1887; Zwierzyniec-Kosobudy, pow. Zamość, 26 VI 1902, leg. W. HORNZIEL; Urle, 13 IV 1905 i 4 VIII 1907; Natolin, 1 V, 5 V, i 6 VI 1888, 19 IV 1900.

Calosoma inquisitor L. Natolin, 29 V i 6 VI 1888, 16 IV 1889.

Calosoma sycophanta L. Grochów.

Carabus coriaceus L. Ojców, pow. Olkusz, 20 VI 1888, leg. E. SZLEZYGIER; Rembertów, 7 VII 1891.

Carabus fabricii PANZ. Babia Góra (Beskid Zachodni), 30 VI i 1 VII, leg. H. LGOCKI; Karpaty.

Carabus violaceus L. Tatry, dol. Kościeliska, 16 VI 1902; Zakopane, 15 VII 1902; Ojców, 20 VI 1888, 1 i 2 VII 1902; Świder, 12 VII 1899; Sulejów, pow. Radzymin.

Carabus intricatus L. Ojców, 20 VI 1888, leg. E. SZLEZYGIER; Spała, pow. Rawa, 1888, leg. W. HORNZIEL; Skierniewice, 26 III 1885.

Carabus auronitens auronitens F. Spała, 21 i 27 IX 1900; Natolin, 19 IV, 27 IV, 1 V, 17 V, 29 V, 6 VI 1888 i 14 VI 1893. W okolicach Warszawy przebiega północna granica zasięgu tego gatunku.

¹) WINKLER A. *Catalogus Coleopterorum regionis palaearticae*. Wien, 1924—1927.

²) JEANNEL R. *Monographie des Trechinae*. l'Abeille, Paris. **33**, 1927; **35** 1928.

Carabus auronitens escheri PALL. Wielka Turnia (Tatry), 12 VIII, leg. H. LGOCKI; Tuchla (Karpaty wschodnie), 16 V; Bystrzec Górny (Karpaty wschodnie), 20 VI, leg. H. LGOCKI; Rytro, 21 VII 1902; Babia Góra, 20 VI; Karpaty.

Carabus marginalis F. Miłosna, 1894, leg. A. KRECZMER; Wawer, 18 VIII 1884, 1 IX 1887, 10 IX 1888 i 23 IX 1901.

Carabus convexus F. Rytro, 21 VII 1902; Ojców, 10 i 20 VI 1888; Bielany (Warszawa), 26 II i 8 V 1889.

Carabus nitens L. Struga, 12 V 1891.

Carabus granulatus L. Saska Kępa, 2 VIII 1888.

Carabus menetriesi HUMM. Lwów-Hołosko, 24 IV 1905, leg. H. LGOCKI.

Carabus clathratus L. Krzyżewo, pow. Łomża, 21 VIII 1897.

Carabus variolosus F. Zakopane, 24 IV.

Carabus cancellatus ILL. Podole; Platforma Zamojskiego (Urle), 20 i 21 VI 1900; Saski Ogród (Warszawa), 16 VI 1898; Natolin, 5 V 1888 i 24 V. Pod Warszawą występuje tylko ssp. *tuberculatus* DEJ. o czerwonych udach.

Carabus ulrichi GERM. Kraków, 21 V, leg. ŁUKASZEWICZ; Kraków-Krzemionki, 29 V 1908, leg. ŁUKASZEWICZ.

Carabus arcensis HBST. Krzeszowice, 8 VII 1902; Skierniewice, 30 VII 1889; Warszawa—Bielany, 9 V; Struga, 12 V 1891; Natolin, 5 V 1888; Urle, 16 V 1905; Józefów, 1 VII 1899; Świder, 12 VII 1899; Zwierzyniec lubelski, 27 VI 1902.

Carabus obsoletus STRM. Tuchla, 16 V, leg. H. LGOCKI.

Carabus monilis zawadzki KR. Tuchla, 16 V, leg. H. LGOCKI.

Carabus monilis excellens F. Podole.

Carabus scabriusculus OL. Podole.

Carabus nemoralis MÜLL. Warszawa—Bielany, 8 V 1889; Wawer; Urle, 15 IX 1909; Natolin, 5 V 1888 i 9 V 1892.

Carabus hortensis L. Spała—Smardzewice, 17 V 1906; Warszawa—Bielany, 13 V 1901; Natolin, 5 V 1888.

Carabus glabratus PAYK. Rytro, 21 VII 1902; Krzeszowice, pow. Chrzanów, 8 VII 1902; Spała, 21 IX 1900; Warszawa—Bielany, 20 VI 1886.

Carabus transsylvanicus DEJ. Zakopane, 1881; Tatry—Giewont, 21 i 24 VI, leg. H. LGOCKI; Karpaty wsch.—Gadźyna, leg. H. LGOCKI; Howerla (Czarnohora), 20 VI, 29 VI i 3 VII.

Carabus linnei PANZ. Zakopane, 1893, leg. L. HILDT; Dolina Kościeliska (Tatry), 16 VII 1902; Hala Gąsienicowa (Tatry) 17 VII 1902; Ojców, 20 VI 1888, 10 VI 1889, 25 VI 1902.

Leistus montanus STEPH. Babia Góra, 30 VI.

Leistus rufescens F. Lwów, 26 V; Bielany (Warszawa), 28 VI 1886, 18 i 27 VI 1888.

Leistus ferrugineus L. Piaseczno, 30 VII 1908; Józefów, 12 VII 1899; Gąsocin, 22 IV 1886.

Leistus piceus FRÖL. Zakopane, leg. L. HILDT; Zakopane, 30 V, leg. H. LGOCKI; Hala Gąsienicowa, 18 VI 1902; Tatry; Rytro, 22 VII 1902; Zwierzyniec (Kraków), 25 i 27 VI 1902, leg. W. HORNZIEL; Nałęczów pow. Puławy, 8 VI 1895.

Nebria livida L. Bielany (Warszawa), 18 i 24 VI 1894; Saska Kępa, 27 V 1886.

Nebria nigricornis VILLA. Zakopane, 15 VII 1902; Hala Gąsienicowa, 19 VII 1902.

Nebria gyllenhali SCHÖNH. Zakopane, 1893, leg. L. HILDT; Tatry—Kopa Magóry; Tatry—Dolina Kościeliska; Hala Gąsienicowa, 19 VII 1902.

Nebria gyllenhali v. *balbi* BON. Zakopane, 15 VII. Jeden okaz młody, zupełnie miękki.

Nebria heegeri DEJ. Kedrowaty, 26 VI, leg. H. LGOCKI; Czarnohora-Gadźyna, 28 VI; Czarnohora—Maresz, 25 VI.

Nebria tatica MILL. Hala Gąsienicowa, 20 VII, leg. H. LGOCKI, 19 VII 1902.

Nebria transsylvanica GERM. Kizie Ułohi (Karpaty wschodnie) 27 VI, leg. H. LGOCKI; Howerla, 29 VI.

Nebria transsylvanica a. *ormayi* GANGLB. Kizie Ułohi, 27 VI, leg. H. LGOCKI.

Nebria reitteri RYB. Czarnohora—Gadźyna, 28 VI, leg. H. LGOCKI; Czarnohora—Maresz, 25 VI, leg. H. LGOCKI; Pożyżewska (Czarnohora), 15 i 17 VII.

Nebria fussi BIELZ. Kedrowaty (Karpaty wschodnie), 12 VI.

Nebria brevicollis F. Bielany (Warszawa), 31 V i 24 X 1886, 27 V 1887, 27 VI i 24 VII 1888, 9 IX 1897 i 11 V; Pilawa, pow. Garwolin, 6 V 1902; Trąbki, pow. Garwolin, 6 V 1902; Natolin, 5 V 1888.

Notiophilus pusillus WATERH. Warszawa—Łazienki, 12 X 1904; Sulejów, 28 VII 1888.

Notiophilus aquaticus L. Warszawa-Łazienki, 27 IX 1904; Bielany (Warszawa), 26 IV 1889 i 10 V 1901; Marcelin, 16 VI; Tłuszcz, 16 V; Urle, 24 VI 1907.

Notiophilus palustris DUFT. Rytró, 21 VII 1902; Warszawa, 5 XI 1895; Warszawa Ogród Botaniczny, 6 V; Bielany (Warszawa), 18 VI 1888, 4 IV 1898 i 3 V 1899; Marcelin, 16 VI; Sulejów, 15 VII 1888; Wawer, 1 VIII 1887; Natolin, 14 VI 1888 i 26 IV; Świder, 6 VII 1899.

Notiophilus biguttatus F. Hala Gąsienicowa, 19 VII 1902; Zakopane, 15 VII; Rytró, 21 VII 1902; Pilawa, 6 V 1902; Skierniewice, 26 IV 1886; Trąbki, 25 V; Warszawa Ogród Botaniczny, 6 V; Warszawa Powązki, 4 XI 1897; Bielany (Warszawa), 10 V i 20 VI 1886, 4 V 1894 i 26 X 1901; Saska Kępa, 2 VIII 1888; Sulejów, 30 VIII 1888; Natolin, 15 VIII 1891.

Notiophilus quadripunctatus DEJ. Ruda Guzowska (Żyrardów), 10 VI. Jest to gatunek zachodnio-europejski, dotąd z Polski nie podawany i bardzo mało u nas prawdopodobny. Należy przypuścić, iż okaz został mylnie etykietowany, lub też zawleczony w okolice Żyrardowa z Francji.

Blethisa multipunctata L. Świder, 3 VII, 1900; Jabłonna, 16 V 1893; Miłosna, 10 IV 1894.

Elaphrus uliginosus F. Bielany (Warszawa), 4 V 1898.

Elaphrus cupreus DUFT. Bielany (Warszawa), 28 VI 1887, 4 i 18 VI 1888, 18 V 1891; Jabłonna, 16 i 25 V 1893; Struga, 12 V 1891; Świder, 12 V.

Elaphrus riparius L. Skierniewice, 16 IV 1890; Bielany (Warszawa), 25 V, 17 VI i 23 VII 1889; Saska Kępa, 11 V, 21 VI 1885 i 27 VI 1886; Urle, 16 V 1905; Struga, 1 VI 1892; Świder, 15 VII 1902, 12 V i 2 VI.

Elaphrus aureus MÜLL. Ojców, 26 VI; Skierniewice, 16 IV 1890; Natolin, 19 IV i 1 V 1888; Świder, 12 V.

Elaphrus ullrichi REDT. Ojców, 15 VI 1888.

Loricera pilicornis F. Warszawa, 12 IV 1889 i 10 X 1893; Warszawa, Ogród Saski, 2 i 10 X 1891; Warszawa—Łazienki, 28 IX; Bielany (Warszawa), 21 IV 1902; Natolin, 15 VIII 1891 i 16 VI; Świder, 16 VIII 1902.

Clivina fossor L. Bielany (Warszawa), 26 IV 1889; Saska Kępa, 16 VII 1888, 21 V 1891 i 28 V; Gocławek, 24 VI 1888; Jabłonna, 25 V i 13 VI 1893; Fort Śliwicki, 22 IV 1901; Struga, 12 V 1891; Pomiechówek, pow. Płońsk, 7 V 1891; Sulejów, 15 VII 1888; Trąbki, 24 V; Świder, 15 VII 1902 i 11 VII.

Clivina collaris HBST. Gocławek, 24 VI 1888; Saska Kępa, 8 IX 1889, 28 V, 8 VI; Fort Śliwicki, 12 IV 1893; Świder, 11 VII.

Dyschirius digitatus DEJ. Ojców, 26 VI.

Dyschirius arenosus STEPH. Warszawa, 10 V; Warszawa—Bielany, 4 V 1895, 18 V 1901 i 28 VI; Pilawa, 6 V 1902; Struga, 12 V 1891; Czarna Struga, 26 V 1901, 30 V, 8 i 10 VI; Pomiechówek, 7 V 1891; Świder, 30 V i 22 VII 1900, 9 VI 1902, 15 VI i 9 VII 1904, 12 V, 2, 4, 8 i 14 VI, 11 i 23 VII.

Dyschirius obscurus GYLL. Bielany (Warszawa), 18 V 1901; Saska Kępa, 24 V 1892; Pilawa, 6 V 1902; Platforma Zamojskiego (Urle), 21 VI 1900; Czarna Struga, 26 V 1901; Świder, 30 V 1900, 9 i 28 VI 1903, 2, 4, 8 i 14 VI, 11 VII.

Dyschirius neresheimeri WAGN. Pilawa, 6 V 1902; Platforma Zamojskiego (Urle), 21 VI 1900; Świder, 8 VIII 1901, 9 VI 1902, 16 VI 1903, 15 VI 1904, 6 VI i 29 VIII 1906, 2 i 14 VI, 11 i 23 VII.

Dyschirius nitidus DEJ. Saska Kępa, 16 VII 1888 i 1 V 1901; Jabłonna, 7 VI 1893; Świder, 21 VII 1904.

Dyschirius makólskii MÜLL. Jabłonna, 7 VII 1893; Świder, 2 VI.

Dyschirius politus DEJ. Warszawa Powązki, 4 XI 1897; Warszawa Łazienki, 16 i 20 IX 1902 i 27 X 1903; Warszawa Bielany, 28 VI; Warszawa Saska Kępa, 28 V; Chelmek, pow. Chrzanów, 13 VII; Świder, 12 VII 1903, 6 VII 1904, 11 i 23 VII.

Dyschirius impunctipennis DAWS. Świder, 6 VII 1904 i 11 VII.

Dyschirius chalceus ER. Warszawa—Łazienki, 27 X 1903, 1 okaz. Gatunek ten podawany był przez HILDTA¹⁾ z okolic Warszawy, a także przez TENENBAUMA²⁾, z okolic Warszawy, Lubelszczyzny i Zaleszczyk. Jest to gatunek halobiontyczny, wymagający silnie zasolonego podłoża. Z terenu Polski widziałem okazy tego gatunku jedynie z Ciechocinka. Podawany on jest poza tym z Solca Kujawskiego, Legnicy i Kłodzka. Wszystkie okazy, publikowane w cytowanych pracach, jak to miałem możliwość sprawdzić, były źle oznaczone i ani jeden nie należał do tego gatunku. Należy przypuścić, że okaz MACZYŃSKIEGO został zaopatrzony mylną etykietą, gdyż występowanie tego gatunku pod Warszawą, ze względu na jego biologię, jest mało prawdopodobne.

Dyschirius aeneus DEJ. Krzyżewo łomż. 21 VIII 1897; Bielany (Warszawa), 17 VI 1889; Warszawa Fort Śliwicki, 29 IV 1901; Świder, 15 VIII 1902.

Dyschirius intermedius PUTZ. Warszawa, 7 X 1898; Saska Kępa, 26 VII 1888; Jabłonna, 14 V 1893; Świder, 11 VII.

Dyschirius angustatus AHR. Florianka, pow. Zamość, 15 IV 1905, leg. F. FEJFFER; Lasotnia (Kraków), 10 V; Świder 16 VII 1906.

Dyschirius lafertei PUTZ. Bielany (Warszawa), 1 V 1889, 4 VI 1895, 10 VI 1898, 18 V 1901; Saska Kępa, 16 VII 1888, 1 i 31 V 1901; Jabłonna, 13 VI, 15 VI i 30 VII 1893; Józefów, 12 VIII 1899.

¹⁾ HILDT Ludwik. Spis owadów znalezionych pod Warszawą, oraz w okolicach w promieniu 40 km odległych. Pam. Fyzyogr., Warszawa, **19**, dział III, 1907, pp. 59—80.

²⁾ TENENBAUM Szymon. Chrzążcze (*Coleoptera*) zebrane w Ordynacji Zamojskiej w gub. Lubelskiej. Pam. Fyzyogr., Warszawa, **21**, dział III, 1913, pp. 3—72. — Nowe dla Polski gatunki i odmiany chrząszczy VII. Pol. Pismo Ent., Lwów, **14—15**, 1935—1936, pp. 336—345.

Dyschirius globosus HBST. Chelmek, 13 VII; Bielany (Warszawa), 1 V 1889 i 10 V 1901; Pelcowizna, 10 IV 1889; Służewiec, 21 V; Saska Kępa, 1 V 1901; Fort Śliwicki, 12 IV 1893 i 29 IV 1901; Trąbki, 6 V; Urle, 10 V 1905; Tuszcz; Jabłonna, 13 i 18 VI 1893; Natolin, 31 V; Świder, 12 V i 11 VII; Struga, 12 V 1891.

Omophron limbatum F. Mokotów, 9 V 1893; Marcelin, 9 V; Czarna Struga, 1 VI 1892, 26 V 1901, 8 VI; Świder, 12 V 1891, 2 i 9 VI 1902, 16 VI 1903.

Brosicus cephalotes L. Saska Kępa, 15 VIII 1885; 22 X 1887, 16 VII 1888; Sulejów, 15 VII 1888; Świder, 10 VII 1901.

Asaphidion caraboides SCHRNK. Warszawa Ogród Botaniczny 6 V; Saska Kępa, 12 X 1889 i 16 IV 1894.

Asaphidion pallipes DUFT. Bielany (Warszawa), 5 V 1889; Saska Kępa, 16 VII 1888 i 8 IX 1889; Świder, 6 VII 1899.

Asaphidion flavipes L. Warszawa, 10 V; Warszawa Powązki, 6 XI 1899; Mokotów, 9 V 1893; Ogród Botaniczny (Warszawa), 6 V 1891; Łazienki, 27 X 1903; Ogród Saski, 2 V 1891; Bielany, 8 VI 1888, 21 IV i 2 V; Saska Kępa, 1 V 1901 i 8 VI; Fort Śliwicki, 12 IV 1888, 6 i 12 IV 1893; Natolin, 19 V i 16 VI; Świder, 14 VI; Pilawa, 6 V 1902; Skierniewice, 16 IV 1890.

Bembidion striatum F. Bielany (Warszawa), 18 V 1901; Saska Kępa, 16 VII 1888 i 1 V 1901; Fort Śliwicki, 29 IV 1901; Jabłonna, 7 VI 1893; Platforma Zamojskiego (Urle), 21 VI 1900; Urle, 16 V 1905; Świder, 10 VII 1900. Gatunek ten występuje tylko nad większymi rzekami. W okolicach Warszawy nad Wisłą, Narwią, Liwcem i Świdrem.

Bembidion velox L. Warszawa, 24 X 1891; Bielany (Warszawa), 17 IV 1889 i 11 V; Saska Kępa, 1 V 1901 i 8 VI; Fort Śliwicki, 12 IV 1893; Pilawa, pow. Garwolin, 6 V 1902; Jabłonna, 7 VII 1893; Platforma Zamojskiego (Urle), 21 VI 1900; Świder, 8 i 14 VI. Występuje jak i poprzedni.

Bembidion argenteolum AHR. Bielany (Warszawa), 8 V 1889; Saska Kępa, 16 VII i 2 VIII 1888, 24 V 1892; Świder, 19 VII 1904. Występuje jak poprzedni.

Bembidion litorale OL. Bielany (Warszawa), 12 IV, 17 VI, i 23 VII 1889, 18 V 1901, 21 IV; Saska Kępa, 16 VII 1888; Czarna Struga, 26 V; Pomiechówek, 16 VII 1891. Występuje jak poprzednie.

Bembidion laticolle DUFT. Warszawa Bielany, 17 IV i 28 VI; Saska Kępa, 20 i 27 VI 1888; 8 IX 1889, 4 VI; Żerań, 25 VI 1897, okaz młody, miękki. Gatunek bardzo rzadki, południowo-wschodni. Wszystkie okazy MACZYŃSKIEGO, jak i okazy z okolic Warszawy zbierane później przez autora, pochodzą z nad Wisły i zostały prawdopodobnie przyniesione z wodą w czasie powodzi.

Bembidion splendidum STRM. Warszawa, 20 IV; Warszawa Bielany, 4 VI 1895, 18 V 1901, 17 IV; Saska Kępa, 12 X 1889, 14—16 IV i 11 VI 1894; Jabłonna, 7 i 13 VI 1893, 7 VIII 1898.

Bembidion pygmaeum F. Warszawa Bielany, 4 VI 1895, 18 V i 1 XI 1897, 17 IV; Jabłonna, 17 VI 1889, 16 V i 15 VI 1893. Wszystkie okazy MACZYŃSKIEGO należą do a. *bilunulatum* BIELZ.

Bembidion bipunctatum bipunctatum L. Rzadki, Bielany (Warszawa), 24 V 1889.

Bembidion bipunctatum nivale HEER. Tatry Hala Gąsienicowa, 19 VII 1902.

Bembidion ruficolle GYLL. Bielany (Warszawa), 5 i 8 V 1889; Pilawa, 6 V 1902; Platforma Zamojskiego (Urle), 21 VI 1900; Urle, 16 V 1905; Jabłonna, 7 i 30 VII 1893, Struga, 12 V 1891; Świder, 26 VI 1900 i 8 VIII 1901.

Bembidion dentellum THUNB. Warszawa, 20 III 1892; Pelcowizna, 10 IV 1889; Bielany (Warszawa), 1 VI 1889, 26 X 1901 i 11 V; Fort Śliwicki, 29 IV 1901; Jabłonna, 14, 16 i 25 V 1893, 17 V 1895; Pomiechówek, 7 V 1891.

Bembidion varium OL. Saska Kępa, 23 IX 1889; Świder, 26 VIII 1889, 5 VIII 1904 i 23 VII.

Bembidion obliquum STRM. Bielany (Warszawa), 23 VII 1889; Saska Kępa, 8 IX 1889; Fort Śliwicki, 22 IV 1901; Struga, 12 V 1891; Jabłonna, 16 V 1893.

Bembidion semipunctatum DONOV. Warszawa—Bielany, 12 IV, 25 V i 23 VII 1889, 17 IV; Pelcowizna, 10 i 12 IV 1889; Saska Kępa, 10 VII 1891; Kamionek, 11 VI; Fort Śliwicki, 6 IV 1893; Jabłonna, 28 V; Pomiechówek, 7 V 1891.

Bembidion tibiale DUFT. Ojców, 27 VI 1902, 26 VI; Krzeszowice, 7 VII 1902.

Bembidion geniculatum HEER. Zakopane, 15 VII 1902.

Bembidion tricolor F. Zakopane, 26 VI 1889, leg. E. SZLEZYGIER.

Bembidion monticola STRM. Krzeszowice, 6 VII 1902.

Bembidion nitidulum MARSH. Zakopane, 15 VII 1902; Hala Gąsienicowa, 19 VII 1902.

Bembidion lunatum DUFT. Saska Kępa, 8 IX 1889; Za Fortem Śliwickim, 13 VII; Jabłonna, 28 V 1895; Świder, 2 VII 1904, okaz młody, niewybarwiony; 5 VIII 1904.

Bembidion rupestre L. Jabłonna, 25 V, 28 V i 2 VI 1893.

Bembidion ustulatum L. Warszawa, 17 X 1909; Pelcowizna, 10 IV 1889; Łazienki, 21 X 1901 i 27 X; Warszawa—Bielany, 12 IV, 25 V i 27 VI 1889, 23 V i 28 VI; Saska Kępa, 27 IV 1889; Fort Śliwicki, 22 i 29 IV 1901; Jabłonna, 25 V, 20 VI i 7 VII 1893, 28 V; Struga, 12 V 1891; Radzymin, 22 V; Natolin, 16 V 1889 i 19 V; Trąbki pod Pilawą, 25 V; Świder, 9 VI 1902, 9 VII i 9 VIII 1904, 2, 4 i 14 VI, 23 VIII.

Bembidion femoratum STRM. Warszawa, 26 IV 1891 i 2 V; Warszawa—Łazienki, 1 VIII; Pelcowizna, 10 IV 1889; Warszawa—Bielany, 1 V, 17 i 17 IV 1889, 17 i 21 IV; Marcelin, 9 V; Saska Kępa, 27 IV 1889. Jabłonna, 18 VI, 7 i 30 VII 1893, 28 V; Świder, 10 VII i 8 VIII 1901, 2 VII 1904, 8 VI; Krzyżewo łomż., 21 VIII 1897; Florjanka lub., 16 VI 1905, leg. F. FEJFER;

Bembidion polonicum MÜLL. Bielany (Warszawa), 5 V 1889 i 18 V 1901; Szosa Bielańska, 28 VI; Pomiechówek, 7 V 1891.

Bembidion modestum F. Zakopane, leg. H. LGOCKI.

Bembidion pyrenaicum glaciale HEER. Giewont (Tatry), 24 VI, leg. H. LGOCKI; Howerla, 27 VI, leg. H. LGOCKI.

Bembidion illigeri NET. Mokotów, 9 V 1893; Marcelin, 9 V.

Bembidion stomoides DEJ. Ardżeluża (nad Prutem), 18 V.

Bembidion millerianum HEYD. Zakopane, 18 V 1889, leg. E. SZLEZYGIER.

Bembidion schüppeli DEJ. Mińsk (Białoruś), 3 V 1896.

Bembidion assimile GYLL. Warszawa, 25 X 1898 i 20 IV; Pelcowizna, 10 IV 1889; Fort Śliwicki, 12 IV 1888, 22 i 29 IV 1901; Jabłonna, 13 i 15 VI, 7 VII 1893; Świdry, 16 VI 1906.

Bembidion azurescens DALLA TORRE, WAGN. Mińsk (Białoruś), 3 V 1896; Pilawa, 6 V 1902; Saska Kępa (Warszawa), 16 IV i 11 VI 1894, 1 V 1901; Jabłonna, 6 IV i 7 VII 1893; Marcelin, 9 V; Świder, 30 V i 2 VI 1900, 13 VI 1902, 4 VI.

Bembidion humerale STURM. Chełmek, 13 VII 1902.

Bembidion quadrimaculatum L. Warszawa, 20 III 1892; Łazienki, 25 IX; Marymont, 8 VI 1887; Pelcowizna, 10 IV 1889; Warszawa—Bielany, 23 V; Saska Kępa; Fort Śliwicki, 12 IV 1888 i 6 IV 1893; Jabłonna, 28 V; Natolin, 19 V; Świdry, 16 VII 1906.

Bembidion doris PANZ. Warszawa, 25 X 1898 i 20 IV; Mokotów, 9 V 1893; Żerań, 18 IV 1895; Warszawa—Bielany 26 X 1901; 21 IV 1902 i 17 IV; Jabłonna, 16 V i 15 VI 1893; Czarna Struga, 5 VI; Świder, 11 VI 1901, 28 VI 1903, 20 VI 1904, 3 VII 1905, 23 VII; Pilawa, 6 V 1902.

Bembidion articulatum PANZ. Warszawa, 20 IV; Mokotów, 9 V 1893; Warszawa—Bielany, 12 IV i 25 V 1889, 10 V 1901, 23 V; Saska Kępa, 10 VII 1891; Fort Śliwicki, 28 IV 1901; Marcelin, 9 V; Jabłonna, 2 i 13 VI 1893; Struga, 12 V 1891; Pomiechówek, 7 V 1891; Świder, 4 VI.

Bembidion quinquestriatum GYLL. Warszawa, 26 IX 1891, 1 XI 1895, 18 II 1896; Powązki, 5 IV i 4 XI 1897; Ogród Saski, 2 X 1891.

Bembidion biguttatum F. Warszawa, 27 III, 12 i 20 IV; Łazienki, 8 IV 1906; Ogród Saski, 6 X 1891; Pelcowizna, 12 IV 1888; Bielany (Warszawa), 23 V 1890 i 26 IX 1901; Fort Śliwicki, 29 IV 1901; Jabłonna, 16 V 1893; Świder, 9 VI 1902 i 5 VIII 1905; Mińsk (Białoruś), 3 V 1896.

Bembidion mannerheimi SAHLB. Tłuszcz, 17 IX 1904.

Bembidion guttula F. Warszawa, 27 III; Łazienki, 29 IX 1904 i 27 IX; Powązki, 5 IV 1897; Pelcowizna, 12 IV 1888 i 10

IV 1889; Bielany (Warszawa), 30 IV 1889; Saska Kępa, 24 V 1892; Przybór Wisły (Warszawa), 15 V; Fort Śliwicki, 12 IV 1888, 12 IV 1893, 22 i 29 IV 1901; Jabłonna, 13 VI 1893; Złoty Potok (pow. Częstochowa), 12 V.

Tachys micros FISCH. Fort Śliwicki, 21 IV 1894; Jabłonna, 13 VI, 15 VI, i 4 VII 1893, 28 V 1895; Świdry, 25 VI i 16 VII, 1906; Świder, 18 VII 1903.

Tachyta nana GYLL. Bielany (Warszawa), 26 V 1889; Świder, 9 VI 1902.

Perileptus areolatus CREUTZ. Rabka, pow. Myślenice, 15 VII, leg. H. LGOCKI.

Trechus secalis PAYK. Łazienki (Warszawa), 27 IX; Warszawa Saska Kępa, 12 VII; Gocławek, 24 VI 1887; Fort Śliwicki, 29 VI 1901; Za Fortem Śliwickim, 13 VIII; Jabłonna, 15 VI 1893; Świder, 25 VII 1903; Chełmek, 13 VII; Złoty Potok, 12 V.

Trechus amplicollis FAIRM. Hala Gąsienicowa, 17 VII 1902.

Trechus rubens F. Świder, 2 VII 1904, 27 VI 1906. Jest to gatunek górski, z Polski niżowej dotychczas nie podawany. Okazy MĄCZYŃSKIEGO najprawdopodobniej zostały zniesione Wisłą.

Trechus quadristriatus SCHRANK. Warszawa, 1 i 10 VIII, 1890, 10 V; Łazienki, 15 VI 1900; Czerniaków, 21 VII 1892; Pelcowizna, 10 IV 1889; Warszawa Bielany, 14 VI 1889, 4 VIII; Warszawa Saska Kępa, 13 IX 1891 i 12 VII; Gocławek, 24 VI 1887; Fort Śliwicki, 29 IV 1901; Za Fortem Śliwickim, 13 VII; Jabłonna, 30 VII 1893; Natolin, 15 VIII 1891 i 18 IV; Józefów, 10 VIII; Świder, 25 VII 1903 i 25 VIII; Chełmek, 13 VII.

Trechus striatulus PUTZ. Tatry, VII; Dolina Kościeliska, 18 VII; Zakopane, 24 VI i 15 VII; Natolin, 31 V; Świder, 9 VI 1903, 11 VI. Jest to gatunek wysokogórski, występujący w Tatrach i na najwyższych szczytach Karkonoszy. Okazy znalezione w Natolinie i Świdrze przez MĄCZYŃSKIEGO zostały przyniesione z wodą Wisły, lub też były mylnie etykietowane.

Trechus carpathicus RYB. Gadzyna (Czarnohora), 14 VI; Pożyzewska (Czarnohora), 2 VI.

Trechus plicatulus MILL. Kedrowaty (Karpaty wschodnie), 30 V, leg. H. LGOCKI; Gadżyna (Czarnohora) i nad Gadżyna, 15 VII, leg. M. RYBIŃSKI.

Trechus latus PUTZ. Zakopane, 15 VII; Dolina Kościeliska; Ponice, 3 VII, leg. H. LGOCKI; Rytro, 21 i 22 VII 1902.

Trechus fontinalis RYB. Kedrowaty (Karpaty wschodnie), 30 VI, leg. H. LGOCKI.

Trechus cardioderus PUTZ. Ojców, 27 VI 1902; Krzeszowice-Czerna, 7 VII 1902.

Trechus pulchellus PUTZ. Kizia (Czarnohora), 30 VI, leg. H. LGOCKI; Gadżyna (Czarnohora), 20 VII, leg. H. LGOCKI; Rytro, 21 i 22 VII 1902; Czerna koło Krzeszowic, 4 VII 1902. Poza wymienionymi okazami w zbiorze MĄCZYŃSKIEGO znajdowało się 12 okazów z Tuszczę pod Warszawą, bez podania daty znalezienia. Przepuszczalnie jest to pomyłka, bo występowanie tego podgórszego gatunku pod Warszawą jest mało prawdopodobne.

Lasiotrechus discus F. Warszawa, 20 VII 1894; Saska Kępa, 7 VI 1892; Świdry, 25 VI 1906; Świder, 11 i 25 VII 1903.

Trechoblemus micros HBST. Fort Śliwicki, 21 VI 1894 i 14 VII 1895; Jabłonna, 4 VII 1893; Świdry, 25 VI 1906; Świder, 18 VII 1903.

Duvaliopsis pilosellus pilosellus MILL. Zaroślak (Czarnohora), 6 VII, leg. H. LGOCKI; Gadżyna (Czarnohora), 22 VII.

Duvaliopsis pilosellus stobieckii CSIKI. Tatry Dolina Jaworzynki, 17 VII 1902.

Duvaliopsisroubali JEANN. Howerla, 29 VI, leg. M. RYBIŃSKI; Howerla, 20 VI, leg. H. LGOCKI; Czarnohora, 5 VII.

Duvalius subterraneus MILL. Pożyżewska (Czarnohora), 2 VII, leg. H. LGOCKI.

Duvalius ruthenus REITT. Dancerz (Czarnohora), 13 VII, leg. M. RYBIŃSKI.

Patrobus assimilis CHD. Urle, 29 VI 1907, 4 okazy. Gatunek bardzo rzadki o charakterze borealno-alpejskim; poza tymi okazami nie był dotychczas w Polsce środkowej znajdowany. Mylnie podany z okolic Płocka przez BLANK-WEISSBERGA.

Patrobus excavatus excavatus PAYK. Rytro (Karpaty), 22 VII 1902; Krzeszowice-Czerna, 7 VII 1902; Łazienki (Warszawa), 4 X 1907; Bielany (Warszawa), 3 V 1889, 10 i 13 V 1901, 21 IV; Fort Śliwicki, 12 IV 1893; Jabłonna, 15 VI 1893; Natolin, 27 IV 1888 i 18 IV.

Patrobus excavatus schaubergeri ROUB. Tatry Hala Gąsienicowa, 17 i 18 VII 1902.

Patrobus quadricollis MILL. Gadźyna (Czarnohora), 10 VI, leg. H. LGOCKI; Pożyżewska (Czarnohora), 15 VI.

Deltomerus tatricus MILL. Hala Gąsienicowa, 19 VII 1902.

Deltomerus carpathicus MILL. Tuchla, 15 VI, leg. H. LGOCKI.

Panagaeus crux-major L. Natolin, 19 IV 1888; Pilawa-Trąbki, 6 V 1902.

Panagaeus bipustulatus F. Natolin, 17 i 29 V 1888; Świder 16 VI 1906.

Chlaenius tristis SCHALL. Warszawa, 16 VI 1886; Natolin 1 V 1888; Wawer, 1 IX 1887 i 27 VI 1895.

Chlaenius nigricornis v. *melanocornis* DEJ. Bielany (Warszawa); Fort Śliwicki, 12 IV 1888; Jabłonna, 15 VII 1893; Natolin, 1 i 5 V 1888, 4 V, 19 V.

Chlaenius nitidulus SCHRNK. Fort Śliwicki, 12 IV 1888.

Chlaenius tibialis DEJ. Saska Kępa, 27 V 1885; Zakopane, 17 VIII 1885.

Chlaenius vestitus PAYK. Kutno-Strzelce, 28 IV 1904, leg. ENGLERT; Bielany (Warszawa), 11 IV 1894.

Chlaenius sulcicollis PAYK. Krzyżewo łomż., 21 VIII 1897.

Oodes helopioides F. Urle, 17 IX 1909; Czarna Struga, 17 V 1894; Świder, 9 VI 1902.

Badister unipustulatus BON. Natolin, 19 IV 1888.

Badister bipustulatus F. Warszawa Ogród Botaniczny, 6 V; Fort Śliwicki, 21 IV 1893; Natolin, 19 V; Miłosna, 2 XI 1893; Wawer, 14 V 1897; Zwierzyniec lub., leg. F. FEJFER.

Badister peltatus PANZ. Bielany (Warszawa), 29 IV 1898 i 21 IV 1902.

Badister dilatatus CHD. Bielany (Warszawa), 10 V 1901; Fort Śliwicki, 12 V 1893; Skierniewice, 25 VI 1895; Świdry, 25 VI 1906; Świder, 9 VII 1904.

Licinus hoffmannseggi PANZ. Zakopane, 12 VII 1886.

Licinus depressus PAYK. Bielany (Warszawa), 8 IX; Ostrowy (pow. Częstochowa), 15 VIII, leg. H. LGOCKI.

Harpalus puncticollis PAYK. Krzeszowice-Czatkowice, 11 VII 1902.

Harpalus azureus F. Gocławek, 7 V 1894. Pod Warszawą poza tym nie znajdujący. Okaz MACZYŃSKIEGO prawdopodobnie został zniesiony z południa wodą Wisły.

Harpalus seladon SCHAUB. Ojców.

Harpalus griseus PANZ. Służewiec (Warszawa), 15 VIII; Jabłonna, 15 VI 1893; Natolin, 20 V 1898; Świder, 6 VIII 1900.

Harpalus pubescens MÜLL. Warszawa Ogród Botaniczny, 6 V; Bielany (Warszawa), 18 V 1891; Warszawa, Saska Kępa.

Harpalus calceatus DUFT. Krzyżewo łomż. 21 VIII 1897; Świder, 26 VIII 1899 i 6 VIII 1900.

Harpalus aeneus F. Warszawa Bielany, 9 V; Warszawa Saska Kępa; Fort Śliwicki, 29 VI 1901; Jabłonna, 15 VI 1893; Natolin, 18 IV, 14 V i 19 V.

Harpalus distinguendus DUFT. Warszawa Łazienki, 28 IX; Warszawa Bielany, 6 V i 9 V; Pelcowizna, 10 IV 1893; Jabłonna, 25 V i 30 VI 1893; Natolin, 2 V 1890 i 14 V.

Harpalus smaragdinus DUFT. Jabłonna, 18 V 1893; Natolin, 31 V; Świder, 26 VIII 1899.

Harpalus serripes QUENS. Warszawa Bielany, 1 VI 1897, 9 V i 20 VI; Pelcowizna, 10 IV 1893; Służewiec, 15 VIII; Fort Śliwicki, 29 VI 1901; Czarna Struga, 8 VI; Natolin, 19 V; Józefów, 19 VIII.

Harpalus melancholicus DEJ. Żerań, 9 V 1902.

Harpalus autumnalis DUFT. Bielany (Warszawa), 27 IV 1897.

Harpalus winkleri SCHAUB. Skierniewice, 22 V 1901.

Harpalus latus L. Krzeszowice—Czerna, 7 VI 1902; Krzyżewo łomż. 21 VIII 1897; Skierniewice, 22 V 1901; Natolin 17 V 1888.

Harpalus progrediens SCHAUB. Łazienki (Warszawa), 14 V; Warszawa Bielany, 1 VI 1897, 3 V 1898, 3 V 1899, 13 V 1901 i 3 V; Gocławek, 7 V 1894; Jabłonna, 13 V i 15 VI 1893; Natolin, 1 i 17 V 1888.

Harpalus luteicornis DUFT. Warszawa Bielany, 9 V; Jabłonna, 20 VI 1893; Natolin, 24 V.

Harpalus quadripunctatus DEJ. Rytro, 22 VII 1902; Ojców, 26 VI.

Harpalus rubripes DUFT. Warszawa Bielany, 9 V; Chełmek, 13 VII.

Harpalus rufitarsis DUFT. Urle, 30 VI; Wawer, 8 VI 1898.

Harpalus servus DUFT. Warszawa Bielany, 9 V; Świdar, 6 VI 1899, 26 VIII 1899, 12 VIII 1900, 2 VI 1902 i 11 VI.

Harpalus tardus PANZ. Bielany (Warszawa), 11 IV 1894; Saska Kępa, 1 VIII 1888; Natolin, 17 V 1888.

Harpalus anxius DUFT. Warszawa Bielany, 9 X 1896, 1 VI 1897, 8 i 25 V; Warszawa Saska Kępa; Żerań, 18 IV; Otwock, 15 V 1894; Jabłonna, 14, 16, 20 i 25 V, 15 i 18 VI 1893; Pomiechówek, 7 V 1891; Natolin, 19 V; Świdar, 6 VII 1899.

Harpalus frölichii STRM. Pomiechówek, 7 V 1891.

Harpalus hirtipes PANZ. Warszawa.

Harpalus rufus BRÜGG. Fort Śliwicki, 12 IV 1888; Józefów, 19 VIII; Boguszówka (pow. Mińsk Mazowiecki) 26 VIII.

Harpalus picipennis DUFT. Warszawa Bielany, 9 V; Żerań, 9 V 1902; Świdar, 6 VII 1899.

Harpalus vernalis DUFT. Bielany (Warszawa), 9 X 1896 i 9 V; Jabłonna, 28 V 1893; Świdry, 16 VII 1906.

Trichotichnus laevicollis DUFT. Hala Gąsienicowa, 19 VII 1902; Rytro, 21 i 22 VII 1902; Złoty Potok; Ojców, 26 VI.; Krzeszowice—Czatkowice, 6 VII 1902; Krzeszowice—Czarna, 7 VII 1902.

Stenolophus teutonius SCHRK. Łazienki (Warszawa), 16 IX 1901 i 23 IX 1903; Bielany (Warszawa), 1 IX 1897, 2 i 21 X 1899, 10 IV; Jabłonna, 30 VI 1893; Wawer, 18 IX 1897; Świdar, 6 VII 1899.

Acupalpus brunnipes STRM. Ojców; Tuszcz, 16 V 1904; Jabłonna, 18 VI 1893; Piaseczno, 28 IV 1897; Radzymin, 30 V 1902; Świder, 19 VIII 1900, 13 VI 1902, 11 i 18 VII 1903 i 14 VI.

Acupalpus meridianus L. Warszawa, 23 V 1891; Ogród Saski, 2 V 1891; Służewiec, 21 V; Bielany (Warszawa), 27 VI 1889 i 17 IV 1890; Płudy, 18 VI; Marcelin, 9 V; Fort Śliwicki, 6 i 12 IV 1893, 22 i 29 IV 1901; Jabłonna, 14 V, 2 i 15 VI 1893; Świder, 12 V.

Acupalpus dorsalis F. Warszawa, 22 IV 1900; Łazienki, 20 IX 1901 i 27 IX; Bielany (Warszawa), 26 X 1901; Saska Kępa, 24 V 1892 i 22 VI 1897; Płudy, 18 VI; Jabłonna, 25 V, 18 i 20 VI 1893; Struga, 12 V 1891; Natolin, 19 IV; Świder, 15 VIII 1902, 18 VII 1903, 12 V, 2 i 8 VI.

Tetraplatypus similis DEJ. Widzew (pow. Łódź), 21 IX; Łazienki (Warszawa), 12 X 1904.

Bradycellus collaris PAYK. Czarny Staw (Tatry), 14 VII; Chelmek, 15 V; Otwock, 1889, leg. L. HILDT; Świder, 6 VII 1899 i 9 VIII 1904.

Dichotrichus rufithorax SAHLB. Jabłonna, 15 VI 1893; Świder, 25 VI i 16 VII 1906.

Diachromus germanus L. Wawer, 18 IX 1897; Jabłonna, 27 V 1895 i 28 V; Natolin, 1 V 1888.

Anisodactylus binotatus F. Skierniewice, 16 IV 1890; Warszawa, 3 V 1891; Warszawa Łazienki, 28 IX; Bielany (Warszawa), 9 IX 1897 i 10 V 1901; Wawer, 18 IX 1897; Natolin, 5 V 1888, 16 VI 1892, 19 V; Pilawa, 6 V 1902.

Anisodactylus binotatus a. *spuraticornis* DEJ. Warszawa Łazienki, 28 IX; Bielany (Warszawa), 9 IX 1897 i 14 V 1901; Praga (Warszawa), 23 IX 1889; Wołomin, 9 IX.

Anisodactylus nemorivagus DUFT. Krzeszowice—Czatkowice, 12 VII 1902; Natolin, 17 V 1888.

Anisodactylus signatus PANZ. Skierniewice, 16 IV 1890; Warszawa Ogród Botaniczny; Pelcowizna, 10 IV 1893; Jabłonna, 14, 16 i 25 V 1893; Natolin, 17 V 1888 i 19 V.

Amara tricuspidata DEJ. Krzyżewo łomż. 21 VIII 1897.

Amara plebeja GYLL. Krzyżewo łomż. 21 VIII 1897; Łazienki (Warszawa), 21 IX 1901; Saska Kępa, 16 VII 1888; Sulejów, 10 VII 1888; Czarna Struga, 26 V 1901; Świdry, 25 VI 1906; Świder, 6 VII 1899.

Amara similata GYLL. Łazienki (Warszawa), 4 X 1907; Pelcowizna, 16 VI 1898; Warszawa Bielany, 22 V 1897 i 11 V; Fort Śliwicki, 12 IV 1888 i 29 IV 1901; Sulejów, 3 VI 1888; Tłuszcz 16 V 1904; Czarna Struga, 30 V; Natolin, 1 V 1888 i 19 V; Józefów, 3 VIII 1899.

Amara ovata F. Ojców, 27 VI 1902.

Amara nitida STRM. Krzeszowice—Czerna, 7 VII 1902.

Amara communis PANZ. Pelcowizna, 10 IV 1893; Wawer, 15 V; Świdry, 25 VI 1906; Świder, 4 VI; Chelmek, 13 VII.

Amara convexior STEPH. Bielany (Warszawa), 21 VII; Natolin, 13 VI.

Amara lunicollis SCHDTE. Bielany (Warszawa), 10 V 1901; Fort Śliwicki, 29 VI 1901; Natolin, 1 V 1888; Urle, 30 VI.

Amara schimperi WENCK. Gadżyna (Czarnohora), 13 VI.

Amara curta DEJ. Zakopane, 26 IV; Rytro, 21 VII 1902; Ojców, 26 VI; Bielany (Warszawa), 4 VI 1895; Platforma Zamojskiego (Urle), 13 IV 1905; Urle, 24 IV i 10 IX.

Amara aenea DEG. Warszawa, 29 IV 1891 i 5 X 1889; Łazienki, 16 i 20 IX 1901, 3 IX 1904 i 27 IX; Warszawa Saski Ogród, 16 IV 1890; Pelcowizna, 10 IV 1889; Warszawa Bielany, 26 IV i 17 VI 1889, 18 V 1901, 9 V; Warszawa Saska Kępa, 16 VII 1888, 11 IV 1892, 1 i 12 V 1901; Żerań, 18 IV; Fort Śliwicki, 12 IV 1888, 6 i 12 IV 1893, 29 VI 1901; Urle, 10 IX; Jabłonna, 16, 28 i 25 V i 15 VI 1893; Sulejów, 5 VI 1888; Natolin, 18 V; Józefów, 12 VIII 1899 i 19 VIII; Świder, 13 VI i 15 VII 1902, 16 VII 1906; Skiernewice, 10 IV 1890; Krzeszowice—Czatkowice, 12 VII 1902.

Amara spreta DEJ. Zakopane, leg. L. HILDT; Warszawa, 20 V; Pelcowizna, 10 IV 1893; Bielany (Warszawa), 15 IV 1897; Saska Kępa, 1 VIII 1888; Żerań, 9 V 1902; Fort Śliwicki, 12 IV 1893; Jabłonna, 16 i 28 V oraz 18 i 20 VI 1893; Radzymin; Skiernewice, 16 IV 1890.

Amara eurynota PANZ. Warszawa, 9 IX, 5 X i 7 X 1889; Łazienki, 1 VII; Saski Ogród, 10 IX 1888; Praga, 28 IX 1889; Fort Śliwicki, 29 VI 1901; Jabłonna, 13 i 15 VI 1893; Natolin, 19 V.

Amara familiaris DUFT. Warszawa, 10 V; Warszawa Łazienki, 28 IX; Warszawa Bielany, 27 i 30 VI 1888 i 12 V 1889; 9 i 23 V, Fort Śliwicki, 6 i 12 IV 1893, 29 VI 1901; Marcelin, 9 V; Jabłonna, 14 V 1893 i 7 VI; Radzymin, 22 V; Natolin, 14 VI 1888, 15 VIII 1891, 19 V, 31 V i 16 VI; Świder, 15 VIII 1902 i 23 VII; Nałęczów, 8 VI; Ojców, 26 VI; Kraków, 7 VII 1902.

Amara ingenua DUFT. Warszawa, 7 X 1898; Bielany (Warszawa), 25 V 1895; Pelcowizna, 10 IV 1889; Saska Kępa; Fort Śliwicki, 29 VI 1901.

Amara cursitans ZIMM. Warszawa, 3 X 1889.

Amara municipalis DUFT. Bielany (Warszawa), 20 VI.

Amara misella MILL. Howerla, 3 VII.

Amara erratica DUFT. Hala Kondratowa (Tatry), 24 VI; Babia Góra, 30 VI.

Amara bifrons GYLL. Fort Śliwicki, 14 VII 1895 i 29 VI 1901; Urle, 4 VII; Marcelin, 9 V; Otwock, 7 VIII 1899; Radzymin, 22 V 1895; Józefów, 15 VII i 12 VIII 1899; Świder, 6 VII 1899 i 16 VI 1903.

Amara brunnea GYLL. Chełmek, 13 VII 1902; Złoty Potok, 27 V, leg. H. LGOCKI; Urle, 30 VI.

Amara apricaria PAYK. Warszawa, 3 V i 15 VIII 1891; Służewiec, 6 VIII; Pelcowizna, 10 IV 1889; Warszawa—Bielany, 1 VII 1897, 22 VII 1898, 21 X 1899, 9 V i 20 VI; Praga (Warszawa), 23 IX 1889; Żerań, 25 VI 1897; Fort Śliwicki, 26 VI 1901; Za For-tem Śliwickim, 13 VII; Jabłonna, 16 V 1893 i 28 V 1895; Natolin, 19 V; Świder, 15 VIII 1902; Skierniewice, 16 IV 1890.

Amara fulva DEG. Warszawa—Bielany, 9 V; Warszawa Saska Kępa, 16 VII i 1 VIII 1888; Thuszcz, 16 V 1904; Jabłonna, 18 VI 1893.

Amara consularis DUFT. Kraków, 7 VII 1902; Jaskrów (pow. Częstochowa), 7 XI; Łazienki (Warszawa), 20 IX 1901; Świder, 16 VII 1906.

Amara aulica PANZ. Zwierzyniec (Kraków), 25 VI 1902, leg. W. HORNZIEL; Bielany (Warszawa), 4 VII 1898; Jabłonna, 13 VI 1893.

Amara equestris DUFT. Warszawa—Bielany, 9 V; Świdry, 16 VII 1906.

Stomis pumicatus PANZ. Bielany (Warszawa), 27 VI 1888 i 30 IV 1894 i 3 V 1899; Gąsocin, 22 IV 1887; Natolin, 24 V 1893 i 13 VI.

Pterostichus punctulatus SCHALL. Bielany (Warszawa), 26 IV, 24 V, 17 VI 1889; Służew, 17 V 1888; Warszawa Saska Kępa; Jabłonna, 14 V 1893; Natolin, 3 VI 1899 i 31 V.

Pterostichus marginalis DEJ. Podole.

Pterostichus lepidus LESKE. Ojców, 20 VI 1888, leg. E. SZLEZYGIER; Skierniewice, 16 IV 1890; Bielany (Warszawa), 17 VI 1889; Warszawa Saska Kępa, 1 VIII 1888; Żerań, 18 IV; Jabłonna 25 V i 30 VI 1893; Natolin, 17 i 29 V 1888, 18 IV, 14, 19 i 31 V, 10 VI.

Pterostichus cupreus L. Ojców, 20 VI 1888; Skierniewice, 16 IV 1890; Bielany (Warszawa), 1 V 1889 i 21 VII; Saska Kępa, 1 V 1901 i 27 IV; Fort Śliwicki, 6 IV 1893; Trąbki, 6 V 1902; Natolin, 5 i 17 V 1888, 14 i 19 V; Józefów, 19 VIII.

Pterostichus coerulescens L. Ojców, 17 VI 1888; Pelcowizna (Warszawa), 20 IV 1897; Saska Kępa, 27 IV 1889; Raszyn, 16 VI 1895; Natolin, 14, 19 i 31 V; Miłosna, 4 V 1891; Świder, 29 VIII 1906.

Pterostichus striatopunctatus DUFT. Saska Kępa, 16 VII i 1 VIII 1888; Natolin, 13 VI.

Pterostichus vernalis PANZ. Rytro, 22 VII 1902; Jaskrów, 28 VIII 1901; Pilawa, 6 V 1902; Skierniewice, 16 IV 1890; Bielany (Warszawa), 26 X 1901; Saska Kępa, 10 IV 1892; Fort Śliwicki, 12 IV 1888; Otwock, 15 V 1895; Jabłonna, 20 VI 1893; Natolin, 17 V; Świder, 18 VII 1901.

Pterostichus macer MARSH. Silesia; Kamionek (Warszawa), 1 okaz, 21 VII 1893, okaz młody, miękki.

Pterostichus aterrimus HBST. Fort Śliwicki, 6 IV 1893; Żwir, 14 V 1903, leg. A. KRECZMER.

Pterostichus oblongopunctatus F. Dolina Kościeliska (Tatry), 18 VII; Kowel, 28 V 1885; Spała, 25 IX 1900; Skierniewice, 30 VI 1889; Bielany (Warszawa), 10 IV; Urle, 30 VI; Wawer, 18 IX 1897; Natolin, 28 V.

Pterostichus angustatus DUFT. Urle, 18 VI 1907, 24 VI, 30 VI, 4 VII, 10 IX.

Pterostichus niger SCHALL. Warszawa Ogród Botaniczny, 6 V; Bielany (Warszawa), 9 VIII 1888 i 21 VII; Marcelin, 9 V; Pilawa, 8 V 1901.

Pterostichus vulgaris L. Ojców, 15 i 20 VI 1888, 26 VI; Fort Śliwicki, 12 IV 1888; Sulejów, 10 i 15 VI 1888; Marcelin, 9 V; Pilawa, 6 V 1902.

Pterostichus nigrita F. Skierniewice, 22 V 1901; Warszawa, 28 IX 1895; Łazienki, 27 X 1903 i 12 X; Bielany (Warszawa), 30 IV 1889, 9 IX 1897, 26 X 1901, 10 i 24 IV; Warszawa Saska Kępa, 16 IV 1890; Fort Śliwicki, 29 IV 1901; Pomiechówek, 7 V 1891; Trąbki, 6 V 1902; Pilawa, 6 V 1902; Marcelin, 9 V; Wawer, 14 IV 1897.

Pterostichus anthracinus ILL. Krzyżewo łomż., 21 VIII 1897; Skierniewice, 22 V 1901; Służewiec (Warszawa), 24 V; Bielany (Warszawa), 10 IV i 26 X; Saska Kępa, 1 VI 1901; Pilawa, 6 V 1902; Natolin, 5 V 1888.

Pterostichus gracilis DEJ. Łazienki (Warszawa), 27 IX; Wawer, 18 IX 1897.

Pterostichus minor GYLL. Skierniewice, 16 IV 1890; Warszawa, 10 X 1896; Warszawa Saski Ogród, 7 X 1893; Łazienki, 27 IX; Urle, 30 VI; Jabłonna, 18 VI 1893; Trąbki, 6 V 1902; Wawer, 14 IV 1897.

Pterostichus negligens STRM. Tatry; Zmarzły Staw, 26 VII.

Pterostichus strenuus PANZ. Ojców, 10 VI 1889; Skierniewice, 16 IV 1890; Pelcowizna (Warszawa), 10 V 1889 i 10 IV 1893; Bielany (Warszawa), 3 V i 27 VI 1889, 10 V 1901; Fort Śliwicki, 12 IV 1888, 6 IV 1893, 22 IV i 29 VI 1901; Pilawa, 6 V 1902; Urle, 10 IX; Thuszcz; Struga, 12 V 1891; Natolin, 26 IV; Świder, 15 VIII 1902.

Pterostichus diligens STRM. Chełmek, 13 VII 1902; Skierniewice, 16 IV 1890; Urle, 10 IX; Świder, 28 VI 1903 i 11 VII.

Pterostichus unctulatus DUFT. Zakopane, VII—IX, leg. H. LGOCKI; Dolina Kościeliska (Tatry), 18 VII; Rytro, 21 VII 1902.

Pterostichus pumilio DEJ. Tatry, 1 okaz. Gatunek górski u nas bardzo rzadki, występuje tylko w Tatrach.

Pterostichus blandulus MILL. Zmarzły Staw (Tatry), 10 VII, leg. H. LGOCKI.

Pterostichus rufitarsis DEJ. Kizia (Czarnohora), 22 VI, leg. H. LGOCKI.

Pterostichus aethiops PANZ. Rytro, 21 VII 1902; Karpaty; Spała, 21, 25 i 27 IX 1900.

Pterostichus melas CREUTZ. Ojców, 26 VI.

Pterostichus foveolatus DUFT. Tatry, VII; Dolina Kościeliska (Tatry), 18 VII; Zakopane, 1893, leg. L. HILDT; Rytro, 21 VI 1902.

Pterostichus burmeisteri HEER. Rytro, 22 VII 1902; Ojców, 20 VI 1888, leg. E. SZLEZYGIER, VI 1895, leg. GROTKOWSKI.

Pterostichus maurus DUFT. Zakopane, 24 IV; Hala Gąsienicowa, 19 VII 1902; Babia Góra, 30 VI.

Pterostichus jurinei v. *heydeni* DEJ. Kizia (Czarnohora), 19 VI.

Pterostichus fossulatus QUENS. Tatry; Zakopane, 1893, leg. L. HILDT, 22 VI, 11 VII i 15 X 1889; Wojtuł (Czarnohora), 15 VI.

Abax ater VILL. Ojców, 26 VI; Zwierzyniec (Kraków), 27 VI 1902. Poza powyższymi, w zbiorze MACZYŃSKIEGO był jeszcze 1 okaz z etykietką „Warszawa“, bez daty. Prawdopodobnie okaz ten został zniesiony wodą Wisły z południa, gdyż poza nim ten gatunek nie był znajdowany w okolicach Warszawy.

Abax parallelus DUFT. Ojców, VI 1895, leg. GROTKOWSKI, 10 i 20 VI 1889, leg. E. SZLEZYGIER, 26 VI.

Abax ovalis DUFT. Ojców, 10 VI 1889, leg. E. SZLEZYGIER, 26 VI; Warszawa, 1 okaz. To ostatnie stanowisko bardzo wątpliwe. Zachodzi prawdopodobieństwo pomyłki, gdyż poza tym

okazem, podgórski ten gatunek nie był w okolicach Warszawy znajdowany. Możliwe też, że został zniesiony Wisłą.

Abax carinatus DUFT. Ojców, 20 VI 1888.

Molops piceus PANZ. Ryto, 21 i 22 VII 1902; Ojców, 26 VI 1888, leg. E. SZLEZYGIER; Skierniewice, 16 IV 1890; Świder, 4 VI. Brak okazów z okolic Warszawy w innych zbiorach, oraz fakt nieznajdowania tego gatunku do chwili obecnej, każe przypuszczać, że okaz znaleziony w Świdrze został przyniesiony wodą Wisły z południa.

Calathus fuscipes GOEZE. Kraków, 7 VII 1902; Krzyżewo, pow. Łomża, 21 VIII 1897; Skierniewice, 16 i 19 IV 1890; Bielany (Warszawa), 20 VII 1894, 1 VII 1897 i 20 VII 1898; Warszawa Saska Kępa, 1 VIII 1888; Marce lin, 9 V; Wawer, 1884 i IX 1895; Natolin, 31 V; Świdry, 16 VII 1906.

Calathus erratus SAHLB. Krzyżewo (pow. Łomża), 21 VIII 1897; Skierniewice, 16 IV 1890; Tłuszcz, 16 V 1904; Warszawa Saska Kępa; Natolin, 15 VIII 1891; Pilawa—Trąbki, 6 V 1902.

Calathus ambiguus PAYK. Bielany (Warszawa), 20 VI 1895 i 20 VII 1898; Warszawa Saska Kępa; Jabłonna, 21 VI 1893.

Calathus metallicus DEJ. Hala Gąsienicowa, 19 VI 1902.

Calathus melanocephalus L. Skierniewice, 30 VII 1889, 25 VI 1895; Bielany (Warszawa), 18 VI 1894; Warszawa Saska Kępa; Otwock, 4 VI; Sulejów, 6 VI 1888.

Calathus mollis MARSH. Bielany (Warszawa), 20 VII 1898 i 21 X 1899.

Calathus micropterus DUFT. Skierniewice, 16 IV 1890 i 25 VI 1895; Warszawa Łazienki, 27 IX; Platforma Zamojskiego (Urle), 13 IV 1905; Urle, 2 VII i 10 IX; Wawer, 14 IV 1897; Świder, 22 VII 1900 i 31 VIII 1901.

Sphodrus leucophthalmus L. Kowel, 5 VI 1885; Piaseczno, 31 V 1904.

Aechmites terricola HBST. Kowel, 17 VIII 1887; Warszawa, 1 VI 1894; Warszawa w piwnicy, 18 VIII 1886; Bielany (Warszawa), 18 V 1897.

Dolichus halensis SCHALL. Kraków, 6 VII 1902; Krzeszowice—Czatkowice, 11 VII 1902; Sulejów, 18, 21 i 25 VI 1888.

Synuchus nivalis PANZ. Zakopane, 1907, leg. W. HORNZIEL; Dolina Małej Łąki, 12 VIII; Bielany (Warszawa), 30 IV 1889; Gocławek, 7 V 1894; Sulejów, 15 VII 1888.

Olisthopus sturmi DUFT. Jaskrów (pow. Częstochowa), 7 XI, leg. H. LGOCKI.

Olisthopus rotundatus PAYK. Chełmek, 16 V, leg. H. LGOCKI, 13 VII 1902.

Agonum sexpunctatum L. Zakopane, 15 VII 1902; Krzyżewo (pow. Łomża), 21 VIII 1897; Bielany (Warszawa), 17 i 26 X 1901 i 21 VII; Saska Kępa, 1887; Sulejów, 3 i 6 VI 1888; Otwock, 15 V; Natolin, 14 i 19 V.

Agonum ericeti PANZ. Ojców, 6 VII 1888.

Agonum gracilipes DUFT. Warszawa folwark Świętokrzyski, 24 VI 1891; Natolin, 16 VI; Świder, 9 i 16 VI 1903 i 20 VI 1904.

Agonum marginatum L. Bielany (Warszawa), 1 VI 1889; Fort Śliwicki, 29 IV 1901; Świder, 2 i 6 VII i 5 VIII 1904.

Agonum mülleri HBST. Zakopane, 28 IV; Kowel, 14 VI 1885; Warszawa, 13 IV i 5 X 1889, 8 X 1891 i 20 VI; Saska Kępa, 27 IV i 23 IX 1889, 1 V 1901; Fort Śliwicki, 12 IV 1893 i 29 IV 1901; Urle, 22 IX 1909; Jabłonna, 13 VI i 18 VII 1893; Sulejów, 15 X 1888; Miłosna, 8 V 1893.

Agonum versutum GYLL. Kowel, 17 VI 1885; Warszawa—Bielany, 6 V; Platforma Zamojskiego (Urle), 18 VI; Jabłonna, 20 VI 1893; Natolin, 27 V; Świdry, 25 VI 1906.

Agonum lugens DUFT. Warszawa, 10 V; Jabłonna, 18 V.

Agonum viduum PANZ. Bielany (Warszawa), 17 X 1901; Jabłonna, 16 i 25 V 1893; Pilawa—Trąbki, 6 V 1902; Świdry, 25 VI 1906; Świder, 26 VI 1900, 7 VI 1902 i 3 VII 1905.

Agonum moestum DUFT. Krzyżewo (pow. Łomża), 21 VIII 1897; Bielany (Warszawa), 21 IV 1902; Saska Kępa, 23 V; Natolin, 1 V 1888; Świdry, 25 VI 1906; Świder, 13 VI 1902 i 27 VI 1906.

Agonum assimile PAYK. Rytro, 21 VII 1902; Ojców, 26 VI; Krzyżewo (pow. Łomża), 21 VIII 1897; Warszawa, 19 IV 1911; Wierzbno, 5 IV 1884; Bielany (Warszawa), 30 IV 1889, 27 IV 1897,

3 V 1900 i 10 V 1901; Saska Kępa, 31 V 1901; Jabłonna, 28 V; Wawer, 8 i 17 IV 1885; Natolin, 6 i 17 V 1888; 14 V 1890, 15 VIII 1891, 18 IV, 14 V, 16 VI; Świder, 25 VII 1903.

Agonum krynickii SPERK. Natolin, 22 VI 1888 i 14 V.

Agonum longiventre MANNH. Świder, 6 VII 1904.

Agonum ruficorne GOEZE. Ojców, 27 VI 1902; Krzeszowice—Czatkowice, 6 i 12 VII 1902; Skierniewice, 25 VI 1895; Bielany (Warszawa), 16 VII 1898; Świder, 25 VII 1903.

Agonum obscurum HBST. Warszawa—Łazienki; Bielany (Warszawa), 17 IV 1888, 24 V 1889, 3 V 1899, 10 i 13 V 1901 i 3 V; Fort Śliwicki, 6 IV 1893; Urle, 18 VI 1907, 10 IV, 24 VI i 4 VII; Tłuszcz, 17 IX 1904; Natolin, 19 V.

Agonum dorsale PONT. Krzyżewo, 21 VIII 1897; Bielany (Warszawa), 22 IV 1902.

Europhilus micans NIC. Łazienki (Warszawa), 27 X 1903; Warszawa Bielany, 17 IV 1888, 26 X 1901, 3 V i 21 VII; Saska Kępa; Kamionek, 11 VI; Fort Śliwicki, 12 IV 1893; Jabłonna, 13 VI 1893; Świdry, 25 VI 1906; Świder, 20 VI i 9 VII 1904, 5 VIII 1905.

Europhilus piceus L. Wawer, 15 V; Natolin, 1 V 1888; Świder, 10 VII 1901, 10 VIII 1904 i 23 VIII 1906.

Europhilus gracilis GYLL. Bielany (Warszawa), 25 V 1889; Radzymin, 10 VI; Jabłonna, 16 V 1893; Świder, 19 VIII 1900.

Masoreus wetterhali GYLL. Urle, 19 VII 1909.

Lebia cyanocephala L. Lasotnia (pow. Kraków), 25 X, leg. H. LGOCKI.

Lebia chlorocephala HOFFM. Ojców, 28 VI 1902; Pelcowizna 1881; Piaseczno, 25 VI 1907, leg. L. HILDT.

Lebia marginata GEOFFR. Mogilany (pow. Kraków), 1 VI, leg. H. LGOCKI.

Dementrias monostigma SAM. Wawer, 17 IV 1886.

Demetrius imperialis GERM. Wawer.

Dromius longiceps DEJ. Zacisze, 25 VII 1898.

Dromius linearis OL. Natolin, 20 VII 1895; Piaseczno, 11 VIII 1908

Dromius agilis F. Warszawa, 24 VIII 1897; Bielany (Warszawa), 17 IV 1888; Platforma Zamojskiego (Urle), 20 III i 13 IV 1905; Otwock, 2 VII; Natolin, 9 V.

Dromius fenestratus F. Zwierzyniec—Zawadki (pow. Zamość), 4 XII 1906, leg. F. FEJFER.

Dromius quadrimaculatus L. Warszawa, 10 VII 1891, 5 XI 1895 i 24 III 1896; Łazienki, 27 IV 1896, 7 IV 1900 i 27 X 1903.

Dromius quadrinotatus ZENK. Bielany (Warszawa), 12 V 1894; Platforma Zamojskiego (Urle), 20 III 1905; Natolin, 5 V 1888.

Dromius sigma ROSSI. Świdry, 25 VI 1906.

Metabletus obscuropunctatus DUFT. Warszawa, 28 IX 1895; Łazienki, 1 X 1904; Natolin, 17 V 1898.

Metabletus truncatellus L. Jabłonna, 13 VI 1893.

Metabletus foveatus GEOFFR. Saski Ogród (Warszawa), 6 V 1891; Bielany (Warszawa), 30 IV, 1 i 24 V 1889, 30 IV 1894; Jabłonna, 28 V i 18 VI 1893; Struga, 12 V 1891; Otwock, 15 V 1895; Wawer, 18 IX 1897; Świdry, 16 VII 1906; Świder, 9 VI 1902.

Microlestes minutulus GOEZE. Łazienki (Warszawa), 16 IX 1901 i 25 IX; Bielany (Warszawa), 17 IV 1888, 1 IX 1897 i 2 V; Żerań, 18 IV 1895; Jabłonna, 22 V 1893 i 28 V 1895; Stawy Otwockie, 24 VIII; Struga, 12 V 1891; Miłosna, 8 V 1893; Świder, 15 VIII 1902.

Microlestes maurus STRM. Jabłonna, 16 V 1893; Natolin, 24 V.

Cymindis humeralis GEOFFR. Krzeszowice—Czatkowice, 12 VI 1902; Wawer, 8 IV 1885 i 21 IX 1897.

Cymindis angularis GYLL. Zakrzówek (pow. Kraków), 3 IX.

Cymindis macularis DEJ. Józefów, 22 VII 1899; Wawer, 11 IV 1897.

Cymindis vaporariorum L. Chelmek, 15 V.

Odacantha melanura L. Gołławek, 24 VI 1887; Fort Śliwicki, 12 IV 1888.

Drypta dentata ROSSI. Przegorzały (pow. Kraków), 2 V, leg. H. LGOCKI.

РЕЗЮМЕ

Автор дает краткую историю коллекции жуков умершего в 1911 году Войцеха МОНЧИНСКОГО.

Коллекция эта, собранная в годах 1884 — 1910 преимущественно в окрестностях Варшавы, состоит из нескольких десятков тысяч экземпляров и дает довольно точный образ фауны жуков этой местности пред 50 — 60 лет.

Автор обработал подробно семейство *Carabidae* этой коллекции и сравнивая полученные результаты с нынешним составом фауны этого семейства окрестностей Варшавы констатирует ряд характерных изменений, которые произошли в промежуток этого времени, а именно:

1) Отсутствие в современной фауне ряда видов горных и южных, находящихся в коллекции МОНЧИНСКОГО. Это такие виды как: *Asaphidion caraboides* SCHRNK., *Bembidion laticolle* DFT., *Trechus rubens* F., *Trechus striatulus* PUTZ., *Trechus pulchellus* PUTZ., *Harpalus azureus* F., *Abax ater* VILL., *Abax ovalis* DFT., *Molops piceus* PANZ. и другие.

Автор объясняет это регуляцией Вислы в её верхнем течении и задержанием в искусственных озерах горных вод, которые прежде сносили эти виды с юга на низовья.

2) Отсутствие в современной фауне окрестностей Варшавы, некоторых элементов лесной фауны, особенно видов живущих в первобытных или полудиких лесах, как: *Carabus intricatus* L., *Tachyta nana* GYLL., *Pterostichus aethiops* PANZ и другие. Объясняется это истреблением больших лесов в окрестностях Варшавы, а также прогрессом лесной культуры, выражающейся между прочим в устранении из леса сухостоев, ветроломов и в уборке сучья.

3) Отсутствие или редкость некоторых элементов фауны, выступающих в открытых территориях во времена МОНЧИНСКОГО как: *Carabus convexus* F., *Diachromus germanus* L., *Amara cursitans* ZIMM., *Pterostichus macer* MRSH., *Pterostichus punctulatus* SCHALL., *Agonum longiventre* MANNH., *Metabletus obscuroguttatus* DUFT., *Dromius linearis* OLIV. и другие.

Автор объясняет это прогрессом агрокультуры, кассированием неугодиев, как болота, торфяники, песчаные дюны и т. д., а также интенсивным применением минеральных удобрений, которые влияют на обеднение террикольной фауны.

Затем автор констатирует появление новых видов, которых не было во времена МОНЧИНСКОГО. Это является результатом миграции из соседних областей. К пришельцам с востока автор зачисляет восточно-азиатский вид *Amara majuscula* CHAUD. и *Dromius laeviceps* MOTSCH.; с юга *Bembidion laticolle* CHAUD. и *Acupalpus maculatus* SCHAUM.; с запада — *Calathus piceus* MRSN., *Carabus auratus* L. и *Dromius quadrisignatus* DEJ. Наконец с севера — *Dromius quadraticollis* MOR и вероятно описанный автором в 1928 году вид *Amara roubali* MAK., который живет у нас на дюнах ледникового происхождения.

В заключении автор дает список видов из семейства *Carabidae*, которые находились в коллекции МОНЧИНСКОГО.

SUMMARY

In the present paper the author gives a brief story of the collection of beetles belonging to the late Wojciech MACZYŃSKI (1911). The collection, gathered for the major part in the vicinity of Warsaw in the years 1884—1910, comprises several thousands of specimens; it represents a fairly accurate picture of the beetle fauna of the said area for the past 50—60 years. After a detailed study of materials pertaining to the family *Carabidae* of the examined collection, the author compared them with the present status of the related fauna from the neighbourhood of Warsaw. The reported characteristic changes occurred in the meantime are:

1) A certain number of species from the south as well as from mountain regions, represented in MACZYŃSKI's collection, are now missing: *Asaphidion caraboides* SCHRNK., *Bembidion laticolle* DFT., *Trechus rubens* F., *Trechus striatulus* PUTZ., *Trechus pulchellus* PUTZ., *Harpalus azureus* F., *Abax ater* VILL., *Abax ovalis* DFT., *Molops piceus* PANZ., and others. The author

finds an explanation to this phenomenon in the control of the upper course of the river Vistula, as well as in artificial reservoirs stopping mountain waters which formerly used to carry the above quoted species from the south of the country down to the lowlands.

2) Certain elements are also absent from the contemporary fauna of the Warsaw vicinity; this particularly regards the species connected with wild or half-cultivated forests, such as: *Carabus intricatus* L., *Tachyta nana* GYLL., *Pterostichus aethiops* PANZ. and others. This lack is due to large forests having been destroyed around Warsaw, and also to the progress of forest cultivation resulting in the removal of dead branches and fallen or affected trees.

3) There has been noted the absence or scarcity of certain elements belonging to open areas fauna, which were numerous at MACZYŃSKI's time; among others there are: *Carabus convexus* F., *Diachronus germanus* L., *Amara cursitans* ZIMM., *Pterostichus macer* MRSH., *Pterostichus punctulatus* SCHALL., *Agonum longiventre* MANNH., *Metabletus obscuroguttatus* DUFT., *Dromius linearis* OLIV. and others. According to the author's opinion, the phenomenon is due to the progressing land cultivation as well as to the suppression of useless strips of land, such as marshes, swamps, dunes etc.; another reason is the intensive use of artificial fertilizers bringing about an impoverishment of the terricolous fauna.

Furthermore, the author reports an opposite phenomenon, which is the appearance of new species unknown at MACZYŃSKI's time; this is due to a migration from adjacent areas. Among the eastern new-comers are reckoned the species: *Amara majuscula* CHAUD. as well as *Dromius laeviceps* MOTSCH. From the South there came: *Bembidion latiplaga* CHAUD. and *Acupalpus maculatus* SCHAUM., while *Calathus piceus* MRSH. *Carabus auratus* L. and *Dromius quadrisignatus* DEJ. are those arrived from the West. Reported as northern new-comers are: *Dromius quadraticollis* MOR. and probably also the species *Amara roubali* MAK., appearing in Poland on bare sand dunes of glacial origin.

To conclude, the author gives a list of species belonging to the family *Carabidae* embodied in MĄCZYŃSKI's collection.

Z A K Ł A D Y G R A F I C Z N E P Z W S W B Y D G O S Z C Z Y

Ao 501 z dn. 18 VI 1952 — Nak. 1600 + 30 egz.

Papier druk. sat. bezdrz., 70×100, 80 g, kl. VII — E-4-14004 — I. 1953